

Nr 466

Av herr **Heckscher m. fl.**, om *vissa planeringsorgans konstitutionella ansvar.*

(Lika lydande med motion nr 391 i Första kammaren)

I bilaga 2 till årets statsverksproposition framhålles angelägenheten av ytterligare utbyggnad av den långsiktiga planeringen samt förstärkning av departementens resurser för långsiktig planering. Det understrykes att det föreligger stora planeringsuppgifter på en rad områden och att departementen behöver ökade resurser för att klara av sin del av planeringsuppgifterna. Det betonas också att det ekonomiska planeringsrådet har en framskjuten plats i sin egenskap av samrådsorgan mellan regeringen, näringslivet, arbetsmarknadsorganisationerna och den samhällsekonomiska forskningen. Vidare framhålles behovet av samordning av planeringsarbetet på olika nivåer och inom olika områden samt kravet på »en utvidgad interdepartemental samordning av långsiktsplaneringen i ett gemensamt samhällsekonomiskt perspektiv».

I framställningen hänvisas också till forskningsberedningens betydelse som ett forum för samråd om den långsiktiga inriktningen av den svenska forskningens politik. Vidare aviseras i syfte att säkerställa ett fortlöpande samråd i planeringsfrågor rörande utbildningsväsendet att ett utbildningsråd skall inrättas, sammansatt av företrädare för berörda departement, ämbetsverk och organisationer.

Den framväxande ekonomiska och övriga planeringen i Sverige har hittills en i konstitutionellt hänseende oklar ställning. Långtidsutredningarna har i huvudsak tjänat som informationsmaterial, men det är troligt att de i väsentliga avseenden haft en styrande inverkan på regeringens ekonomisk-politiska dispositioner. När ekonomisk och annan planering utvidgas och systematiseras, som redan skett, och föreliggande planer ytterligare förbättras, är det sannolikt att denna planering kommer att utöva ett än större inflytande på regeringens beslut och dispositioner och på olika myndigheters verksamhet. Det är också troligt att det inrättade planeringsrådet, forskningsberedningen samt det planerade utbildningsrådet kommer att få ett betydelsefullt inflytande på långsiktsplaneringen. Det är emellertid formellt och reellt oklart vad dessa råd representerar, vilket mandat och vilka befogenheter de egentligen har samt om något egentligt ansvar för rådets verksamhet kan utkrävas. Det måste anses såsom högst otillfredsstäl-

lande att organ utövar ett obestämbar men uppenbarligen betydande inflytande utan egentligt mandat och utan ett fastställt ansvarsförhållande.

Riksdagen är inte representerad i planeringsrådet och ej heller i forskningsberedningen, och det framgår av texten att det ej heller är tänkt att riksdagen skall bli företrädd i utbildningsrådet. Det finns ej heller enligt nu gällande ordning några bestämda former för riksdagens kontinuerliga information om planeringsarbetet.

I den mån långsiktigt planeringsarbete inom de enskilda departementen och särskilt inom finansdepartementet utbygges och får allt större betydelse är det betänkligt och otillfredsställande att riksdagen helt lämnas utanför detta planeringsarbete.

Erfarenheter från andra länder, särskilt från Frankrike, ger vid handen att den långsiktiga planeringen på det ekonomiska och andra områden alltmer får karaktären av »helhetslösningar», där planen framstår som en sammanhängande helhet, vari ingen särskild detalj kan utbytas utan att hela planen, enligt planeringsexperternas och planeringsrådets oförgräpliga mening, stjälpes. Parlamentet i Frankrike ställs sålunda i realiteten inför ett fullbordat faktum och har endast att förkasta eller anta en planering som blir normerande i alla mera centrala hänseenden för de beslut vilka parlamentet egentligen fritt skulle ha att fatta.

Detta har också i Frankrike lett till en häftig reaktion från parlamentets sida. Vid presentationen av den fjärde långtidsplanen kom parlamentets missnöje till så starkt uttryck, att premiärministern avtvingades löftet att parlamentet under hand skulle informeras vid femte planens uppgörande.

Det har upprepade gånger framhållits, särskilt från finansministerns sida, att vi här i Sverige inte skulle bygga upp ett system efter förebild av den strikta franska planeringen. Å andra sidan är det uppenbart att om planeringsresurserna skall utbyggas och planeringsverksamheten utvidgas så är det meningen att denna planering skall utöva ett bestämt inflytande på den praktiska politiken. Risken för att riksdagen skall sättas i efterhand är därför aktuell och påtaglig. En planering, som riksdagen inte varit förlöpande informerad om, vilkens detaljer den inte haft tillfälle att diskutera och ta ställning till, kommer att resultera i ett »paket» — en plan — som presenteras för riksdagen. Dennas möjligheter att på ett sådant stadium rubba på planen kommer att vara starkt begränsade.

Det rent organisatoriska rörande den framtida planeringsverksamheten skall enligt Kungl. Maj:t närmare utredas liksom formerna för samarbetet och samråd i planeringsfrågor på olika områden.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att den av Kungl. Maj:t aviserade utredningen rörande den framtida utbyggda organisationen för långsiktig planering får till särskild uppgift att fastställa de olika pla-

neringsinstansernas konstitutionella ansvarsförhållande samt att säkerställa ett reellt riksdagsinflytande (parlamentariskt inflytande) på alla stadier av planeringsverksamheten.

Stockholm den 25 januari 1964

Gunnar Heckscher

Gösta Bohman

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Nils G. Fröding

Tage Magnusson

i Moholm

i Borås

Eric Nilsson

Sixten Palm

Karin Wetterström

i Svalöv